

Voor alle goede verstaanders,
nou dan weet u het wel.

Lachen is gezond van Kees van Kooten en Wim de Bie
werd in opdracht van Uitgeverij De Harmonie
in Amsterdam gedrukt door Wilco in Amersfoort.
Grafische verzorging Guus Ros, Amsterdam
Lithografie DPS design & prepress studio, Amsterdam
Foto's: Barbara van Kooten, ANP, Dick de Herder,
Daniël Klijzing, KIPPA, Claude van Heye,
Nico van der Stam, Tom Weerheijm

Copyright © Kees van Kooten en Wim de Bie 1970, 2022

Het via de QR-code (zie achterzijde) te bekijken
beeldmateriaal van "Dag buurman" was eerder te zien
in een uitzending van *Namens...* bij de VPRO
op 8 oktober 1970.

www.deharmonie.nl

Inhoud

Eerste dialoog over de chaos	7
<i>Een poging tot ordening</i>	8
De Klisjeemannetjes (17 gesprekken aan het biljart)	12
Tweede dialoog over de chaos	47
<i>Recapitulatie van het Heden</i>	48
Mechanische Media	52
Discografie	88
Derde dialoog over de chaos	89
<i>De facultatieve omkeerbaarheid van het Onvermogen</i>	90
Treiterrends	96
Vierde dialoog over de chaos	109
<i>De ambivalente Therapie van de Droste Verpleegster</i>	110
Uit het Dagboek van een Vogel	118
Vijfde dialoog over de chaos	143
<i>'Ah, il n'y a plus d'enfants!'</i>	144
De Plannenmakers	148
Zesde dialoog over de chaos	191
<i>De Krant is een Meneer is een Meneer is een Meneer</i>	192
Pers	197
Zevende dialoog over de chaos	203
<i>Met de blik vooruit en de hand in eigen boezem</i>	204

Eerste dialoog
over de chaos

De Klisjeemannetjes
17 gesprekken
aan het biljart

Eerste dialoog over de chaos:
Een poging tot ordening

- Wim Kijk, dat is nou weer typisch Hilton Brussel hè? 't Is een kleinigheidje, zo'n bonbon bij de koffie, maar het is natuurlijk wel tekenend voor de mentaliteit.
- Kees Ja, chocolade en bonbons . . . dat kun je wel aan de Belzen overlaten. Meurisse, Côte d'Or, Suchard, Nestlé. Maar ter zake. Een boek dus.
- Wim Voor de jonge dynamische uitgever. Gekke jongens hoor, die Rap en Groot.
- Kees Thomas Rap en z'n maat. Die is van Paques. Of van Hopper, daar wil ik af wezen.
- Wim Héle gekke jongens. Nog alsmat dat rolletje van de kleine, progressieve, dús arme uitgeverij-boven-de-kapper, maar mooi dat wij nou toch alweer een maand in de Presidentiële suite huishouden.
- Kees En we zijn wel zo handig geweest om hun kleertjes weg te sluiten, dus die drie Zweedse stoten kunnen niet de straat op.
- Wim Nee maar serieus, we kunnen dat boek niet blijven uitstellen. Hoewel het aan de andere kant ook wel weer iets goeds heeft, om je leven lang een boek van plan te blijven.
- Kees Ik ben nou maar bang dat het veel te veel pretentie heeft hè, een boek. Ik bedoel wat is het nou uiteindelijk.
- Wim Nee, we zetten dat er op de titelpagina bij: 10 jaar Kees van Kooten en Wim de Bie. Daarmee scheppen we A vertrouwen, B distantie en C is het nog waar ook.
- Kees Nou, so what?
- Wim Kijk, ik zie het zo. We weten nu wat het is om, op zoek naar onszelf, de grammofoonplatenzaken af te lopen nietwaar? We plakken onze snorren op en laten onze vingers eventjes razendsnel langs de elpeerugjes tippelen. Maar hoe voelt zoets in een boekhandel? Dat zou ik wel 's willen weten.
- Kees Ik zou het als een inventarisatie willen zien. Alles nou eens handzaam bij elkaar in een verzamelband.
- Wim Je zou kunnen zeggen dat Thomas en Jaco onze cilinderbureaus nu eindelijk eens goed hebben opgeruimd. Hele opluchting, al die paperassen en knipsels de deur uit. Garçon! Veuillez me passer un autre bonbon.
- Kees Toch heeft dat iets tragisch vind ik. Die jongens denken dat er een publiek voor zou zijn.
- Wim Ja, heb jij dat ook gemerkt? Die denken werkelijk dat ze met deze onverkooptbare pil in één klap die hele uitgeverij uit het slop zullen halen.
- Kees De Idee.
- Wim Ik zie zo gauw nog geen konsument die meer dan een tientje voor tweeduizend cursiefjes neertelt.
- Kees Of het zou de Konsument van Morgen moeten zijn.
- Wim We moeten het hele fenomeen Boek anders bekijken dan onze ouders dat altijd gedaan hebben. Bij onze ouders wàs een boek echt iets. Dat stond in de kamer, met ivoren olifanten aan weerskanten van het rijtje en een

kunstleren notitiegevalletje met de kolommen Uitgeleend Aan en Terugbezorgd Op altijd onder handbereik.

Kees Maar wat is nu tegenwoordig nog een boek? Een boek? Dat neem je mee, zoals je een pakje sigaretten koopt, of een pondje suiker. Wat wij nu in een maandje in elkaar stampen, daar draaide vroeger een heel klooster jaren van. Met de hand, imagine-toi!

Wim Staat hij eigenlijk áán?

Kees Wie.

Wim De recorder.

Kees Ja. En het gaat allemaal zo verschrikkelijk snel. In negenenvijftig koos ik als onderwerp voor m'n eindexamen-opstel nummer acht: de voor- en nadelen van het pocketboek. En dezelfde avond kwam mijn vader thuis met een nieuw soort schrijfgerei: de eerste ballpoint. De kogelpuntpen. Die kon je hand lelijk bederven.

Wim En gisteren las ik in Trouw dat in de Eerste Kamer stemmen die met ballpoint waren uitgebracht als ongeldig werden beschouwd.

Kees Maar weer even over het boek: je kunt ons toch moeilijk zien als jongens die nodig of heilig moeten. Want laten we eerlijk zijn – in die tien jaar is alles ons toch gewoon komen aanwaaien.

Wim Ik ben bang dat dit boek van die periode een afsluiting gaat vormen.

Kees Dat zou natuurlijk nog geen ramp zijn, als er maar honderdduizend van verkocht zouden worden. Maar mag ik je dan even wijzen op de verkoop van onze platen? Van de week weer een bumaatje over achtenzestig ontvangen: fl. 22.40 auteursrechten. Af en toe heb ik zin om er maar helemaal mee te stoppen, wil je dat geloven?

Wim Die mensen die ons verwijten dat we teveel doen, die begrijpen gewoon niet dat je je een ongeluk móet werken, als je er, freelancers als we zijn, een beetje fatsoenlijk van wilt leven.

Kees Ik stel voor dat we bij het begin beginnen. Negentiennegenenvijftig.

Wim Ja, daar heb je het alweer. Dat dreigt al meteen verschrikkelijk vervelend te worden. Stel je nou toch voor dat je iemand in een boek hoort vertellen dat hij op de Middelbare School iemand anders heeft ontmoet en dat die twee mensen toen cabaret of zo zijn gaan doen. Nee, dat zie ik niet zitten hoor. En dan zeker weer met onze voetbalplaatjes aankomen en met foto's van Eddy Christiani en Pipër Laurie.

Kees Maar we hebben het alsmáar over tien jaar samenwerking, dus we kunnen er niet helemaal omheen. Hoe zijn we begonnen? Met afzetten. Wij moesten toen, in de bloeitijd van het studentencabaret, toch niets van dat genre hebben? Wij hebben toch jarenlang vruchteloos geprobeerd ons van dat etiket te ontdoen?

Wim Ik weet nog als de dag van gisteren dat bij de première van ons eerste programma in 60, Rinus Ferdinandusse in de zaal zat. Met Daan, z'n broer. Op van de zenuwen, waren we.

- Kees Dat was Grapsgewijs. En de pers sprak van een vriendelijk scholieren-cabaret.
- Wim Maar een jaar later waren we een heel stuk verder, vooral qua vorm: in bijna alle nummers stond een witgeschilderde keukentrap centraal. Te Hooi en Te Grap, heette dat programma en het was een extract van ons marmerkaft-cahier. Je weet wel – het schrift met de tienduizend alfabetisch gerangschikte woordspelingen.
- Kees Dat hebben we ten minste bereikt in die tien jaar: ze zullen van ons geen woordspeling meer te pruimen krijgen.
- Wim Ja. 't Is meer af- dan aanleren, cabaret. Garçon! Encore deux verres de vin rouge, s'il vous plaît.
- Kees Je weet toch zeker dat we alles konden declareren bij Rap hè?
- Wim Veertien gulden per dag, mochten we aan consumpties besteden.
- Kees Maar laten we even vaststellen dat we het in die eerste jaren niet verder dan tot wat plaatselijke bekendheid hebben gebracht.
- Wim Hoewel er mij nog iets bijstaat van een treinreis met die keukentrap.
- Kees Ja, dat zat zo: we waren met z'n vijven en ieder lid van het gezelschap had het recht om tegenover zijn familie tweemaal per seizoen de blits te maken door het hele ensemble gratis op een min of meer besloten avondje te laten optreden. En zo zijn we één keer tot Schiedam gekomen.
- Wim Kijk, daar stuiten we toch op een probleempje. En ik vind dat we het nu

maar meteen moeten uitpraten, want dat zal verderop in het boek nog wel eens terugkomen, zo'n geval als dit. Jij zegt daar: de blits maken. En omdat dat een vreselijke uitdrukking is, weet ik dat jij daar een grapje mee bedoelt. En omdat wij elkaar nu tien jaar kennen, stokt het gesprek niet meer op zulke puntjes. Maar ik ben toch bang dat die humor, groot woord natuurlijk, humor, in het platte vlak niet zo makkelijk zal aanslaan. De lezer moet het zonder mimiek stellen, kan geen relativerende stembuiging registreren, en meer van die moeilijkheden. Ik vind dat we daar wel rekening mee moeten houden.

- Kees Maar je weet toch nog wel dat we vroeger, toen we het Klisjee net ontdekt hadden, zulke klisjeegrappen altijd met erg veel nadruk brachten? Als we in die tijd een uitdrukking in de trant van 'het wil nog maar niet zomeren' gebruikten, dan trokken we daar nog hele gezichten bij, om vooral maar geen twijfel te laten bestaan aan onze bedoeling: kijk maar, we maken een grap. En we zijn nu langzamerhand zo ver dat we vaak zelf niet meer in de gaten hebben dat onze zinnen stijf van de klisjees staan. We merken het af en toe alleen nog maar aan de reactie van de aangesprokene. Een lichte twinkeling in de ogen, een mond die zich tersluiks tot een lachje plooit. En wij lachen mee, want wat moet je anders doen.
- Wim Weet je wat ook vermoeiend is? Mensen die zich gaan verontschuldigen voor het feit dat ze klisjees gebruiken. Ik mompel dan altijd maar zoiets van 'wie niet', want zo is het toch? We moeten ermee leven.
- Kees Toch vrees ik dat wij tot in lengte van dagen De Klisjeemannetjes zullen blijven heten.
- Wim Hardnekkig misverstand. De Klisjeemannetjes waren ooit twee in plat-haags converserende mannetjes aan een biljart.
- Kees . . . And the rest is silence.

De Klisjeemannetjes
(17 gesprekken aan het biljart)
*1e gesprek: waarin onze beide
helden kopzorgen blijken te
hebben*

Wim Nou, nou, nou. Heb je het ooit zo zout gegeten?
Kees Wat schort eran, Jochem Jofel?
Wim D'r zit een haar in m'n pils.
Kees Die kon wel 's van je eigen zijn, die haar. Mooie bietel.
Wim De service in de horeca wordt steeds belazerder. In die sector.
Kees Vanmorgen dacht ik, kom, laat ik m'n scheiding maar weer 's links dragen, dacht ik.
Wim En daar betaalt een mens vijftien procent voor. Dure haar zeg, prijzig haartje.
Kees Want als je niet uitkijkt ga je van je eigen koppie kotsen, elke morgen in de spiegel, dus ik dacht, kom ik trek 'm weer 's an the other side, m'n scheiding.
Wim 't Lijkt wel een gouen haar. Wat moet ik daar nou mee.
Kees Ik heb 'm ook een tijdje in het midden gehad, me scheiding. Da's meer roaring twinties, weet je wel?
Wim Ik kan toch moeilijk die haar méé opdrinken, zeg nou zelf.
Kees Met je kop onder lijn elf.
Wim En als 't nou een lange blonde was, dan zeg ik nog soit, dat heb een zekere sex, een lange blonde haar.
Kees Een gezonde geest in een gezond lichaam, dat is mijn parool persoonlijk.
Wim Maar dit heb niks appeal voor mij, zo'n bruine mannehaar.
Kees Klitwortel. Dat gebruik ik dagelijks. En berkeharwasser voor de zondag.
Wim Ik zal 't Koos toch 's onder z'n neus wrijven. 'n Cafee moet proper zijn. 'n Cafee moet je gewoon zien als een winkel, waar een mens z'n behoefte ter plaatse consumeert. Da's mijn opvatting van een cafee.
Kees En borstelen natuurlijk. Door de knieën, bukken, alles laten hangen en maar borstelen. De hoofdhuid masseren.
Wim Ik ben geen fatje, dat weet je, maar an m'n nagels besteed ik toch altijd effe extra aandacht.
Kees Stel jij koop een hoed of een hoofddekse. Daar zit dan meestentijds zo'n plastic reclame in van voor de winkel.
Wim Klein nagelvijltje. Swedish steel. Altijd bij de hand. Staat verzorgd weet je wel. En je ken d'r punaises mee uitwippen.
Kees Haal dat er onmiddellijk uit, dat plastic. Want plastic verstikt het haar. De haarwortels moeten vrij kunnen ademen.
Wim Ik hebt 't vorig jaar, met die Rijnreis, 's een keer door een echte manicure laten doen. In München Gladbach.
Kees Maar wel altijd zorgen dat je haar z'n natuurlijke glans behoudt. Da's heel belangrijk.
Wim Nou had die mädel dervoor gestudeerd. Ik bedoel maar, da's wel te merken hoor.
Kees En wassen. D'r zijn diverse shampoos op de markt, dus een vuil koppie dat is voor mij nooit een excuus, een vuil koppie.